

הרי היא טריפה.

וכל זה דוקא שנמצאת המחט בדופן בית הכוסות לפי שהוא עבה ויש בו כפלי שומן המסוגלים לסתום את הנקב. אבל אם נמצא הנקב בדופן ההמסס, שהוא דופן דק, חיישינן שניקב מצד לצד ולכן היא טריפה.

אמר רב אשי: אף אנו נאמר:

בבל — בורסיף. בורסיף — בבל.

למאי נפקא מינה — לגיטי נשום. ב-17

בני בבל היו בקיאים בכתיבת הגט לשם האשה המתגרשת. ולכן, המביא גט מבבל אינו כמביא גט ממדינת הים, ואינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם. ועכשיו נשתנה שמם של בני בבל והם נקראים בני בורסיף ואילו בני בורסיף נקראים בני בבל, והם מאלה שלא בקיאים בכתיבת הגט, ולכן המביא גט מאלה הקרויים כיום בני בבל צריך הוא לומר בפני נכתב ובפני נחתם.

למאי נפקא מינה — למקח וממכר, שאם שילם עבור אחד מהם, מה הוא קנה⁽¹¹⁴⁾.

אמר אבוי: אף אנו נוסיף על דברי רב חסדא דברים נוספים שהשתנה שמם ונאמר:

הובלילא — בי כסי. בי כסי — הובלילא.

שמתחילה היו קוראים ל"המסס" [שהוא חלק ממערכת העיכול של הבהמה] — "הובלילא". ואילו ל"בית הכוסות" [שגם הוא משמש כחלק ממערכת העיכול] היו קוראים "בי כסי". ועתה השתנו השמות להיפך.

למאי נפקא מינה — למחט שנמצאת בעובי הדופן של "בית הכוסות".

דאם נמצא הנקב שעשתה בו המחט רק מצד אחד של דופן בית הכוסות הרי הבהמה כשירה, שאין היא נטרפת אלא אם היה הנקב מפולש בדופן מצד לצד.

ואם נמצא הנקב משני צדדים של הדופן,

הדרן עלך במה מדליקין

לגבי קטנה וגדולה אין חידוש בזה כי מוכן שהכל יודעים שכך קורים היום לקטנה פתורא ולגדולה פתורתא, וצ"ע.

114. השפת אמת מקשה, שבשופר ובערבה מוכן מדוע צריך רב חסדא לומר שנשתנה שמם, והיינו כדי שידעו שהדברים שקוראים להם היום שופר וערבה, אין יוצאים בהם ידי חובה, אבל

פרק כירה

הקדמה לפרק כירה

הקדירה, מחשש שמא יראה שהקדירה אינה חמה דיה, ויבא להרתיחה על האש, שהוא דבר האסור מן התורה.

ב. שהיה – אסרו חכמים להשהות בשבת תבשיל על אש מגולה, שמא יחתה בגחלים כדי להגביר את חום האש. ועל כן צריך לגרוף את הגחלים מהתנור, או לזרות עליהם אפר, כדי שיהיה לו היכר שלא יכשל בחיתוי הגחלים.

ג. חזרה – תבשיל שהורד מן הכירה מערב שבת, אסרו חכמים להחזירו לכירה בשבת, על אף שהוא מבושל כל צרכו, כי הוא נראה כמבשל בשבת. וכמו כן תבשיל שהורד מהכירה בשבת עצמה, אין להחזירו לכירה, אלא אם כן יתקיימו בו התנאים המבוארים להלן [לח ב].

יש שלושה סוגי כלים בהם נהגו לבשל, ולגביהם גזרו חכמים את גזירותיהם: (1)

א. כירה – כלי עשוי חרס, שיש לו צורת קדירה, רחב למעלה וצר למטה, ויש על גביו [ובתוכו] מקום לשפיתת שתי קדירות, והאש נמצאת למטה מתחת לקדירות.

ב. כופח – כלי שצורתו כמו כירה, אלא שיש בו מקום לשפיתת קדירה אחת, ומתוך כך חומו רב מכירה.

פרק כירה והפרק שלאחריו עוסקים במלאכת "מבשל" בשבת.

מלאכת בישול האסורה מן התורה היא, לרכך או להקשות כל דבר על ידי חום האש, או להכשיר דבר לאכילה, כגון לבשלו, לצלותו, או לאפותו, וכדומה.

הבישול האסור מן התורה הוא בין בישול באש ובין בישול ב"תולדות האש" [בדבר שהתחמם וספג את חום האש, כגון ברזל מלובן באש, שאסור ליתנו לתוך מים כדי לבשלו].

דרגת החום הראויה לבישול היא: משתהיה היד סולדת בו.

כמו כן גזרו חכמים כמה גזירות בעניני בישול. חלקו הראשון של הפרק עוסק בגזירות חכמים אלו:

א. הטמנה – אסרו חכמים להטמין מערב שבת תבשיל בתוך דבר המוסיף הבל [חום], שמא יטמין בתוך רמץ [גחלים שיש בהם אש] ויבא לחתות בהם בשבת, דבר האסור מן התורה.

עוד הוסיפו חכמים וגזרו, שביום השבת עצמו לא יטמין אדם קדירה אפילו בדבר שאינו מוסיף חום, אלא רק משמר את חום

למדורה [מ ב].

1. יש צורות בישול נוספות, כמו לסמוך תבשיל מן הצד לכירה [לז א], וכן להניח תבשיל סמוך

מתניתין:

א. **כירה**, העשויה מחרס, בצורת קדירה, אשר היא צרה בתחתיתה ורחבה למעלה, ויש בה מקום להניח עליה או בתוכה שתי קדירות, והאש נמצאת תחת הקדירות, **שהסיקה בקש**, זנבות השיבולים, **ובגבבא**, עצים דקים קש שגובכים בשדה.

נותנים עליה תבשיל מערב שבת, כדי להשהותו עליה בשבת, כי הקש והגבבא אינם מוסיפים חום בכירה, ולא חששו חכמים שמא יחתה בגחלים.⁽³⁾

אבל אם הסיקה **בנפת** [פסולת של זיתים או שומשמיץ] **ובעצים**, שהם דברים הגורמים לכירה להתחמם ולהוסיף הבל, גזרו חכמים **שלא יתן** עליה תבשיל, שמא יחתה בגחלים.⁽⁴⁾

ג. **תנור** – כלי רחב למטה וצר למעלה, וחזמו רב יותר מכירה וכופח. המשנה הראשונה עוסקת בהלכות כירה, והמשנה שלאחריה בהלכות כופח ותנור.

יש שלושה שלבים בהכנת תבשיל:

א. תחילת הבישול עד "שליש בישולו".

ב. המשך הבישול, מ"מבושל שלישי" [הנקרא "מבושל כמאכל בן דרוסאי"] עד הבישול הגמור.⁽²⁾

ג. "מבושל גמור", הממשיך להתבשל בשני אופנים. האחד, כשהוא משיב, הנקרא "מצטמק ויפה לו", והשני, "מבושל גמור" אשר המשך הבישול יקלקלנו, והנקרא "מצטמק רוע לו".

ולא הוזכר במשנה מה הדין להחזיר בשבת לכירה שהוסקה בקש וגבבא. וראה להלן, שלשיטת רש"י היא שאיסור החזרה הוא משום מיחזי כמבשל. ולכאורה טעם זה שייך גם בקש וגבבא. אבל לדעת רבינו תם בספר הישר, שהחשש הוא שמא יחתה, זה לא שייך בקש וגבבא.

והרשב"א הסתפק, האם מותר להשהות בקש וגבבא דבר שאינו מבושל כמאכל בן דרוסאי, והסיק שמותר.

4. שיטת רש"י, שהחשש שמא יחתה בכירה הוא משום שיש בה דבר המוסיף הבל, וכאשר יש בכירה חום רב, יש לחוש שמא ירצה לשמר את החום על ידי חיתוי בגחלים. אבל כירה, שאין בה חום רב, לא חששו לכך.

וכן מצינו לעיל לד ב "אין טומנים בדבר המוסיף הבל שמא יטמין ברמץ ויבא לחתות

2. לדעת הרמב"ן הרשב"א ועוד, בישול מן התורה הוא רק עד מאכל בן דרוסאי, אבל מאכל ואילך אין בו משום בישול. ולכן, אם יתן דבר מבושל כמאכל בן דרוסאי על האש, אינו עובר באיסור בישול מן התורה [אלא רק "מיחזי כמבשל" או שמא יחתה]. אך הרמב"ם [ט ג] ועוד ראשונים פסקו שעד גמר בישולו נחשב בישול. וכן פסק השולחן ערוך [שיח ד], וע"ש שהביא שכך היא דעת רוב הראשונים.

3. הרשב"א כתב בדעת רש"י, שכירה המוסקת בקש וגבבא אינה מוסיפה הבל, ולפיכך לא חששו שמא יחתה בגחלים. וראה הערה הבאה. ואילו הר"ן כתב, שקש וגבבא אינם נעשים גחלים, ולכן אין בהם את חשש שמא יחתה בגחלים. וראה בכיאר הלכה [רנג א ד"ה אפילו] שדן האם בזמן שהקש בוער יש חשש שמא יחתה.

הלכך, אסור להשהות בשבת את התבשיל על הכירה, **עד שיגרוף**, יפנה את הגחלים מחוץ לכירה, (5) **או עד שיתן את האפר**, ועל ידי זה תצטנן הכירה ולא תעלה

הבל. (6)

ב. כירה שהיא גרופה וקטומה, **בית שמאי אומרים**, מותר להשהות עליה מים **המין**, אבל לא תבשיל. (7) **ובית הלל אומרים**, מותר

בגחלים", ואף כאן אסרו להשהות על דבר המוסיף הבל. ועל פי זה פירש רש"י [בדף כ א] שהגריפה והקטימה גורמת לצנן את הכירה שלא תוסיף הבל. אבל ללא צינון ההבל לא תועיל הגריפה. [והראיה, שהרי לענין הטמנה גזרו על מוכין של צמר המוסיפים הבל שאין בהם חשש חיתוי אטו רמץ, ואף לענין שהייה גזרו על גרופה המוספת הבל אטו שאינה גרופה].

ומתוך דבריו דייקו הראשונים, שדין הטמנה ושהייה שוים הם. וכשם שלענין כירה, אם קטם מותר להשהות עליה, אף תנור שקטמו מותר לטמון בו מבעוד יום. והר"ן מפרש בדעת רש"י, שהשהייה האמורה כאן היא הטמנה ממש. ועיין מהר"ם והגהות רא"מ הורוויץ.

ודעת שאר הראשונים [התוס', רמב"ן, רשב"א, ריטב"א, ר"ן ומאירין] שהחשש שמא יחתה אינו מחמת שהכירה מוסיפה הבל, אלא יש לחוש לחיתוי גם אם אין הכירה מוסיפה הבל. ואדרבה, כאשר הכירה גרופה וקטומה, מותר להשהות עליה אפילו אם היא מוסיפה הבל.

5. יש לרדן, האם צריך לפנות לגמרי את הגחלים מהכירה או לא, שהרי מצינו להלן [לח ב] לענין תנור, שאפילו אם הוא גרוף וקטום אסור להשהות בו, ואם נניח שסילק לגמרי את הגחלים, מדוע אסרו להשהות בתנור גרוף? ומטעם זה כתב הרמב"ם, שאי אפשר שלא ישאר ניצוץ אחד לאחר שיגרוף. וביאר הרשב"א, שבתנור, כיון שהבלו מרובה, חששו שמא יחתה בניצוץ הנתור. אבל כירה, כיון שהבלה מועט, הרי הוא מסיח את דעתו מלחתות בה.

ובעל המאור כתב, שגרוף פירושו שמפנה את הגחלים לצד אחד, וחששו בתנור יותר וכנ"ל. ולפי דבריו כתב הר"ן, שאם גרף לגמרי, מותר אפילו בתנור.

והרשב"א פירש, שצריך לגרוף לגמרי, ולכן מותר להשהות על כירה גרופה, ומכל מקום, בתנור גרוף אסרו להשהות כיון שהבלו רב, ואינו נראה כגרוף, וחששו שמא יבא להשהות בכירה או בתנור ללא גרופה וקטימה.

6. יש כמה ביאורים בראשונים כיצד מועילה הגריפה והקטימה להתיר שהייה על גבי הכירה. א. דעת רש"י שעל ידי הקטימה מצטננת הכירה, כמבואר בהערה הקודמת.

ב. ברשב"א מבואר שלאחר שקטם וגרף שוב אינו נותן דעתו עליה ולא יבא לחתות. ומלשון הרמב"ם [ג ד] מבואר שמסיח דעתו מהתבשיל. והקשה הרמ"ן היאך הסיח דעתו, הרי בכוונתו לאכול התבשיל בלילה. וכתב הכסף משנה, דקים להו לרבנן, דכל שגרף הוא מסיח דעתו ממנו.

ב. הר"ן כתב "כל שגרוף וקטום, דאיכא הכירא שמסלק דעתו מלחתות בגחלים". ומשמע, שהגריפה מועילה בתור היכר שלא יבא לחתות, וכן כתב הרמ"ן. וראה להלן [לז א] בדין קטמה והובערה.

7. בכיאר דעת בית שמאי מבוארות ברש"י שתי דרכים:

א. רק בתבשיל חששו שמא יחתה כיון "דניחא ליה בבישוליה", אבל בחמין, שאינם צריכים לבישול, לא חששו שמא יחתה. ומבואר, שהחילוק בין חמין לתבשיל הוא בכך שחמין הם

וקטומה, הרי בשבת עצמה רק נוטלין את הקדירה מהאש, אבל לא מחזירין את הקדירה על האש.⁽⁹⁾ ובית הלל אומרים, אף

להשהות עליה המין ותבשיל.⁽⁸⁾ ג. בית שמאי אומרים, אף על פי שמוטר להשהות מערב שבת חמין על כירה גרופה

8. התוס' נקטו שהמשנה מדברת בין במבושל כל צרכו ובין באינו מבושל אלא כמאכל בן דרוסאי. ומבואר מדבריהם, כי לבית שמאי אסור להניח על גבי כירה גרופה תבשיל אפילו אם הוא מבושל כל צרכו [ומצטמק ויפה לו], ולבית הלל מותר להניח על כירה גרופה אפילו דבר שאינו מבושל כל צרכו. ובביאור הלכה [שיח ד ד"ה אפילו] דייק מדבריהם, שאין בישול לאחר מאכל בן דרוסאי, כי אם היה בו בישול היה אסור להשהותו. וזו מחלוקת גדולה בראשונים [להלן לט א, מ ב]. וראה בהערות להקדמה.

9. א. רש"י פירש שבית שמאי החמירו לאסור אפילו החזרת חמין מפני שמיחזי כמבשל. ולפי זה, גם לשיטת בית הלל אם הכירה אינה גרופה אסור להחזיר מפני שמיחזי כמבשל.

וצריך ביאור מדוע לא הזכיר רש"י את החשש שמא יחתה, ואין לומר שבגרופה לא חששו לשמא יחתה שהרי בשהייה פירש דלכית שמאי אסור להשהות אפילו בגרופה שמא יחתה בגחלים.

ואפשר, שנקט רק חשש "מיחזי כמבשל" מפני שהאיסור של בית שמאי בחזרה מתייחס למים חמין בלבד, שכן תבשיל אסור בלאו הכי בשהייה, וכל שכן בחזרה, ובחמין שהוחמו כל צרכן אין חשש שמא יחתה דמצטמק ורע לו. ולכן לא נקט רש"י את הטעם של שמא יחתה. [האיסור בחמין הוא רק בהוחמו כל צרכן, דבלא הוחמו דעת רש"י שאסור אפילו בשהייה כמבואר בהערה הקודמת]. ולפי זה נמצא שלבית הלל באינה גרופה יש לחוש גם לשמא יחתה.

ובשער הציון [רנ"ג לז] ציין שלדעת רש"י החשש בחזרה הוא רק מיחזי כמבשל ולא שמא יחתה.

בגדר "מצטמק ורע לו" ולא נוח לו בבישולם, ותבשיל הוא "מצטמק ויפה לו", וקטימה מועילה רק לדבר שהוא מצטמק ורע לו, ולא לתבשיל שמצטמק ויפה לו. והטעם לזה ראה להלן. ולפי זה נמצא, שחמין אשר לא הוחמו כל צרכן אסורים בשהייה. ומאידך, תבשיל שהוא מצטמק ורע לו, מותר. וכן כתב הרשב"א בדעת רש"י.

ב. רק בתבשיל אסור, שכן "נתקיימה מחשבתו, ומיחזי כמבשל", אבל חמין אין בהם "מיחזי כמבשל". ולכאורה, הביאור הוא כנ"ל, שדבר המצטמק ויפה לו הוא מיחזי כמבשל, ומצטמק ורע לו אינו מיחזי כמבשל. ולפי זה, חמין שלא הוחמו כל צרכן, יהא בהם חשש של מיחזי כמבשל. וכן לאידך גיסא, תבשיל המצטמק ורע לו אינו מיחזי כמבשל. וכתב החתם סופר, שהחשש ל"מיחזי כמבשל" בשהייה, הוא משום שבית שמאי לשיטתם, שיש איסור שבייתת כלים. אבל לבית הלל, הסוברים שאין דין שבייתת כלים, אין כל חשש בשהייה משום מיחזי כמבשל.

התוס' נחלקו על רש"י, ולשיטתם לדעת בית שמאי מותר להשהות גם חמין שלא הוחמו כל צרכן, כי הוא חושש לחתות שמא יתחממו כל צרכן, ויצמקו, וירע להם. ומדברי הרשב"א מבואר שרש"י חולק עליהם.

בביאור החשש לדעת בית שמאי, כתב הרע"ב שמא יבעיר את הניצוץ שנותר שם, והיינו לפי דעת הרמב"ם שאי אפשר שלא יסאר בכירה ניצוץ אחד. והר"ן כתב שבדבר הצריך בישול גזרו גרופה אטו שאינה גרופה, אבל בחמין לא גזרו כל כך. ובחי' הר"ן כתב שהחשש הוא שמא יחזיר את הגחלים לכירה לאחר שהוציאם.

(מחזירין. 10)

האם פירושו "לא יחזיר" הוא. דהיינו שרק להחזיר את הקדירה [מכירה שאינה גרופה וקטומה] אסור בשבת, אבל לשהות, להשהות את הקדירה מערב שבת, משהין אף על פי שאינו גרופה מהגחלים, ואינו קטום, לא הניח אפר על הגחלים.

נמרא:

איבעיא להו, האי דאמרין "בגפת ובעצים, לא יתן עד שיגרוף או עד שיתן את האפר",

ובטעם האיסור להחזיר מערב שבת, כתב הר"ן שהחשש הוא "מפני הרואים", ובפשטות הביאור הוא שאחרים אינם יודעים אם התבשיל רותח כבר, ויסברו שהוא מניח תבשיל צונן והוא מבשל לכתחילה בשבת. וצריך ביאור דאף ברותח גמור יש בו איסור בישול אם אינו מבושל כל צרכו. וכן להיפך אם התבשיל מבושל כל צרכו אין בו חשש בישול גם אם הוא צונן. וצריך לפרש שהחשש באמת הוא רק שמא יחתה, ואפילו ברותח שאין חשש חיתוי, יש לחוש לרואים שיבאו להניח תבשיל צונן ויכשלו בחיתוי בשבת.

הרא"ש כתב, שהאיסור להחזיר בערב שבת הוא משום שחששו שמא יבא להחזיר גם בשבת. אבל מצד שמא יחתה ומיחזי כמבשל לא חששו. והוסיף, שלפי זה אם התבשיל לא גמר להתבשל כל צרכו, מותר להחזירו בערב שבת, שכן לא יבא לעשות כן בשבת.

ונמצא, שלדברי התוס' דין החזרה האמור במשנה הוא בין במבושל כל צרכו ובין באינו מבושל, לבית שמאי אין מחזירין אפילו בגרופה, ולבית הלל רק באינה גרופה, ואפילו בערב שבת. ולדעת הרא"ש, איסור החזרה הוא רק במבושל כל צרכו, שאז אסור ערב שבת אטו שבת, אבל באינו מבושל כל צרכו בשבת אסור ובערב שבת מותר.

ולהלכה, הרמ"א [רנ"ג ב] הביא בשם תוס' הרא"ש וסמ"ג שסמוך לשבת באופן שאם יתן קדירה צוננת לא יוכל להרחיכה הרי דינו כשבת עצמה, ויש מקילין וכן המנהג, אבל טוב

ורבינו תם בספר הישר, נקט שחששו לשמא יחתה, וכן מבואר בתוס' לח ב ד"ה פינה. ולדבריו צריך לומר דאף שבחמין שהוחמו כל צרכן לא שייך חשש זה, מכל מקום החשש הוא שמא יבא להחזיר דברים שאינם חמין כל צרכן ויחתה בהם.

ויש לתלות בזה מחלוקת ראשונים נוספת, התוס' כאן, הרמב"ן [לז א] והר"ן [לז ב] נקטו שלדברי בית הלל אסור להחזיר לכירה שאינה גרופה אפילו תבשיל המצטמק ורע לו, וראייתם מהא דרבי אושעיא להלן [לח ב]. אבל הריטב"א [לז ב] נקט שמותר להחזיר. וכן כתב האגלי טל בשם התוס' ישנים. וע"ש שיישב את ראיית התוס'.

וביאור המחלוקת הוא, התוס' סברו שהאיסור הוא מצד "מיחזי כמבשל", ולפיכך גם במצטמק ורע לו הוא מיחזי כמבשל, אבל הריטב"א סבר שהחשש שמא יחתה, ובמצטמק ורע לו אין לחוש לכך.

10. רש"י כתב, שהנידון האם מותר להחזיר או לא הוא בשבת עצמה, כי יש בחזרה משום מיחזי כמבשל [לבית שמאי אפילו בגרופה, ולבית הלל באינה גרופה]. וכן מבואר בדבריו להלן [לח ב]. אבל בערב שבת מותר להחזיר לאש.

ובתוס' כתבו, שאסור להחזיר אפילו סמוך לשבת, ואפילו אם התבשיל רותח, אלא שאילו היה צונן לא היה יכול לרתוח גם כן אסור. וכ"כ הרשב"א.

ומני מתניתין? — הננייה היא, המתיר להשהות קדירה על כירה שאינה גרופה.

דתניא: חננייה אומר: כל מאכל שהוא כבר מבושל כמאכל בן דרוסאי, — [על שם ליסטם הנקרא "בן דרוסאי" שהיה מיסתפק בבישול חלקין], מותר לשהותו מערב שבת על גבי כירה, אף על פי שאינו גרוף ואינו

קטום. (11)

או דילמא, מה ששנינו "לא יתן עד שיגרוף" הכוונה היא, שאפילו לא ישהה את התבשיל על גבי האש מערב שבת. ולפי זה, משנתנו, בנידון האם מותר לשהות, תנן, וביחס לשהיה נאמר במשנה, **אי גרוף וקטום, אין,** מותר להשהות על הכירה קדירה. **אי לא, לא.**

להחמיר במקום שאינו צריך כל כך. וראה במשנ"ב [עג]. וראה עוד באורחות שבת [פרק שני הערה צו] בדין נותן מערב שבת על אש קטנה שלא תרתיח עד שבת, האם הולכים אחר האש, ואסור, או שמא מאחר ואם ירצה יוכל להגדיל האש ולהרתיח קודם שבת, הרי זה מותר.

והר"ן חולק על דברי הרא"ש והתוס', שכן בית שמאי אוסרים להחזיר מערב שבת, לשיטתם שאסור להתחיל מלאכה קודם כניסת השבת, אבל לבית הלל האיסור חזרה באינה גרופה הוא רק בשבת.

11. א. בדברי חנניא ישנם שני חידושים. א. דבר מבושל מותר להשהותו על גבי כירה שאינה גרופה. ב. תבשיל שנתבשל רק כמאכל בן דרוסאי נקרא מבושל.

בטעמו של חנניא מצינו ב' טעמים בראשונים. מדברי הרא"ש בשם גאון משמע שלא חששו במבושל כמאב"ד שמא יחתה, מפני שמכאן ואילך יתבשל מאליו. ובר"ן משמע, כיון שהוא מבושל באופן שאפשר לאוכלו, הרי הוא מסיח דעתו ממנו.

ויש לדון, כמה נחלקו רבנן על חנניא. מדברי התוס' [ד"ה חמין] מבואר שרבנן מודים שדבר מבושל כמאכל בן דרוסאי הוא כבר מבושל מן התורה, אלא שחששו בין במבושל כמאב"ד ובין במבושל כל צרכו שלא להשהות על כירה שאינה גרופה שמא יחתה או מיחזי כמבשל. וכך

היא דעת הרמב"ן והרשב"א להלן [מ ב]. אבל מדברי הרמב"ם [ט ג] ורוב הראשונים [הביאים הבה"ל שיח ד"ה אפילון] עולה שחכמים חולקים גם בדין בישול כמאכל בן דרוסאי, ולשיטתם יש בזה בישול מן התורה.

ב. הראשונים הקשו, מדוע לא הביאה הגמרא צד שלישי, שמא המשנה מדברת על דבר שהוא פחות ממאכל בן דרוסאי, ומותר להשהותו על כירה שאינה גרופה שכן לא הונח בשבת עצמה, ודלא כחנניא שהתיר רק ממאכל בן דרוסאי, ורק בדין חזרה הצריכה המשנה גריפה וקטימה.

ותירץ הריטב"א שבפחות ממאכל בן דרוסאי פשוט שאסור להחזיר אפילו על כירה גרופה, שכן הוא מבשל ממש בשבת, וכשם שהחזרה היא לכל הפחות ממאכל בן דרוסאי, כך שהייה מותרת רק מכאן ואילך.

ובשיטה להר"ן דחה, שהרי לפי הצד שמשנתנו לשהות תנן, אזי מותר לשהות על כירה גרופה אפילו פחות ממאב"ד ואילו להחזיר מותר רק ממאב"ד ואילך. ואם כן הוא הדין למאן דאמר להחזיר תנן, אזי מותר להשהות על כירה שאינה גרופה אפילו בפחות ממאב"ד, ולענין חזרה מותר רק ממאב"ד על כירה גרופה. והביא בשם הרא"ה שתירץ שלא מצינו תנא החולק על חנניא, ועל כן אין להוסיף מחלוקת. ועי"ש. ומתוך דברי הר"ן מבואר שמותר להשהות על כירה גרופה תבשיל שלא הגיע למאכל בן דרוסאי.

וכל שכנ שאסור להחזיר לכירה שאינה גרופה וקטומה.⁽¹²⁾

ומביאה הגמרא ראייה ממשנתנו:

תא שמע: מדקתני תרי בכי במתניתין, — מכך שהובאו במשנה שני ענינים בהם נחלקו בית שמאי ובית הלל.

בחלק הראשון נאמר: **בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל, ובית הלל אומרים חמין ותבשיל.**

ובחלק השני נאמר: **בית שמאי אומרים נוטלין אבל לא מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין.**

הרי מכאן יש להוכיח את כוונת המשנה:

כי אי אמרת בשלמא שאסור להשהות על כירה שאינה גרופה, וכרבנן החולקים על חנניא, ומשנתנו בדין "לשהות" תנן, הרי הכי קתני, תתפרש המשנה כפשוטה:

כירה שהסיקה בקש ובגבבא, משחין עליה מערב שבת תבשיל כיון שאין חשש שמא

יחתה בגחלים שנוצרו משריפת קש וגבבא. ואם הסיקה **בגפת ובעצים, לא ישהא** על גבי הכירה **עד שיגרופה או עד שיתן אפר.**

ועתה מבארת הגמרא את שתי המחלוקות שנחלקו בית שמאי ובית הלל בכירה גרופה וקטומה:

א. לענין שהיה.

ומה הן משחין על כירה גרופה?

בית שמאי אומרים: מותר להשהות רק מים חמין, אבל לא תבשיל. **ובית הלל אומרים:** חמין ותבשיל.

ב. לענין חזרה.

וכי היכי דפליגי בלשהות — פליגי נמו בלהחזיר.

והיינו, **שבית שמאי אומרים, נוטלין מהכירה הגרופה והקטומה, אבל לא מחזירין אליה.**⁽¹³⁾ **ובית הלל אומרים אף מחזירין.**

כמבשל רק חזרה אבל בשהייה אין מיחזי כמבשל, או שמא חששו גם על שהייה על כירה שאינה גרופה שמא יחשבו שהניחם בשבת. וכן ביאר הריטב"א.

ולדעת רבינו תם שהאיסור בחזרה הוא משום שמא יחתה, יש לפרש שהנידון הוא האם חששו שמא יחתה רק בחזרה כיון שהסירם מהאש אבל לא בשהייה, או שמא גם בשהייה חששו.

13. הר"ן מפרש מה שנאמר "כי היכי דפליגי בלשהות וכו'", שכן באותו דבר שהתירו בו בית

12. לפי הצד שהמשנה מדברת על שהייה, נמצא שאסור להשהות על כירה שאינה גרופה, וכל שכנ שאסור להחזיר, והמחלוקת בין בית שמאי ובית הלל בשהייה ובחזרה היא בכירה גרופה, אבל לפי הצד שלהחזיר תנן אזי להשהות מותר לכולי עלמא אפילו על כירה שאינה גרופה, והמחלוקת היא בלהחזיר. אבל בסמוך יתבאר שלבית שמאי אין להשהות תבשיל על כירה שאינה גרופה.

ולשיטת רש"י [הובא בהערות למשנה] שאיסור חזרה הוא מצד מיחזי כמבשל, יש לפרש שהגמרא דנה האם אסרו משום מיחזי

ובדין חזרה נחלקו בית שמאי ובית הלל:

ומה הן מחזירין על גבי הכירה הגרופה בשבת?

בית שמאי אומרים: מחזירין חמין אבל לא תבשיל, לפי שהחזרת תבשיל נראית כאילו בא לבשל בשבת, אבל כשמחזיר חמין אינו נראה מבשל.

ובית הלל אומרים: מחזירין חמין ותבשיל.

ושוב נאמר בסיפא של המשנה: **בית שמאי אומרים נוטלין מעל גבי הכירה בשבת, אבל לא מחזירין, ובית הלל אומרים אף מחזירין.**

ותיקשי, הא תו, למה לי? לשם מה חזרה המשנה וכפלה את המחלוקת לענין חזרה? אלא על כרחך, מוכח שהמשנה "לשהות" תנן.

דוחה הגמרא: **לעולם אימא לך — להחזיר** 17-א **תנן, ואילו להשהות על כירה שאינה גרופה מותר.**

וכדי שלא תקשה מדוע כפלה המשנה את המחלוקת לענין חזרה, צריך לומר שהמשנה באה ללמדנו חידוש נוסף.

וחסורי מיחסרא, וחכי קתני: (15)

נמצא שאם נפרש שהמשנה מצריכה גריפה וקטימה גם לשהיה ["לשהות תנן"] אזי מבואר היטב שנחלקו בית שמאי ובית הלל בשתי הלכות שונות.

אלא אי אמרת "להחזיר" תנן, — מה שנאמר במשנה "לא יתן עד שיגרוף", פירושו לא יחזיר קדירה בשבת לכירה עד שיגרוף, אבל להשהות על כירה שאינה גרופה מותר, וכחנניא.

ולפי זה לא הוזכר במשנה דין שהיה כלל, ולא נחלקו בו בית שמאי ובית הלל, אלא רק בחזרה.

ואם כן יקשה כיצד יתפרשו שתי המחלוקות של בית שמאי ובית הלל במשנה, שהרי המשנה כולה מדברת רק בחזרה, ובהכרח כי **הכי קתני:**

כירה שהסיקה בקש ובגבבא, ונתנו עליה קדירה מערב שבת, מחזירין, מותר להחזיר עליה בשבת עצמה, בין חמין ובין תבשיל, וכל שכן שנותנים עליה מערב שבת תבשיל שישהה עליה בשבת. (14)

ואם הסיקה **בגפת ובעצים, שהם דברים המרבים הבל, גזרו חכמים שאם נטל את הקדירה מהכירה בשבת, לא יחזיר לכירה, עד שיגרוף את הגחלים מערב שבת, או עד שיתן אפר, מפני שהוא נראה כמבשל. אבל להשהות עליה תבשיל מערב שבת, מותר.**

להחזיר לכירה שהסיקה בקש וגבבא ואינה גרופה וקטומה. וצריך לומר, כיון שאינה מוסיפה הבל אין דרך בישול בכך.

15. מתוך כך שהוצרכה הגמרא להידחק והוסיף

שמאי את השהייה — בחמין, בו עצמו אסרו את החזרה.

14. יש לעיין לשיטת רש"י שאסור להחזיר לכירה בשבת מדין מיחזי כמבשל, מדוע מותר